

KAPSAYICI EĞİTİM

KAPSAYICILIK VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

EĞİTİM ORTAMLARI

KAPSAYICI ÖĞRENME ORTAMLARI

GÜVENLİ VE DESTEKLEYİCİ BİR OKULUN GEREKLİLİĞİ

PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR

FARKLILAŞTIRILMIŞ BİR DERS NASIL PLANLANIR?

FARKLILAŞTIRMA STRATEJİLERİ

Kapsayıcı Eğitim Nedir?

Kapsayıcı eğitim geçmişte özellikle çeşitli engelleri bulunan öğrencilerin engeli bulunmayan öğrencilerle birlikte eğitim görmesi şeklinde algılanmakta iken günümüzde kapsayıcı eğitim, esasında sadece özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik bir girişim olmayıp yoksul, farklı etnik ve kültürel geçmişlere sahip, kırsal bölgelerde yaşayan çocuklar ile kız çocukları gibi eşit ve nitelikli eğitim alma konusunda sorun yaşayan diğer gruplara da odaklanmayı ifade etmektedir. (UNESCO, 2001).

Bu anlamda kapsayıcı eğitim; çeşitliliğe değer vererek cinsiyet, etnik yapı, sosyal sınıf, sağlık, sosyal katılım ve başarı gibi nedenlerle kimsenin eğitim süreçlerinden dışlanmaması ve herkesin sistem tarafından kucaklanmasıdır (UNESCO, 2009, Ouane, 2008).

Kapsayıcı eğitim anlayışında sosyal adalet ve eşitlik kavramları ön plana çıkar ve farklılıkların saygı, değer ve kabul görmesi gerektiği vurgulanır (Corbett, 2001; Farrell, 2001; Wah, 2010).

Benzer biçimde UNICEF kapsayıcı eğitimi, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için özel desteğe ihtiyaç duyan tüm öğrencileri de içerecek bir sistem olarak tanımlamaktadır (UNICEF, 2003). Bu açıdan kapsayıcı eğitim “her öğrenci eşit derecede önemlidir” (UNESCO, 2017, s.12) anlayışı çerçevesinde, okulları tüm öğrencilere hizmet verebilecek bir hale getirebilme gayretidir denilebilir (UNESCO, 1994).

Kapsayıcı eğitimin gerekçeleri nelerdir?

- 1.Ekonomik Gerekçe
- 2.Eğitimsel Gerekçe
- 3.Sosyal Gerekçe
- 4.Hukuki Gerekçe

Kapsayıcı eğitimin ekonomik gerekçesi nedir?

Geçmişte farklı dezavantajlı gruplara yönelik özel programlar geliştirme çabaları olmuş ancak bu çabalar genellikle daha fazla dışlanmayla ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır.Bundan dolayı günümüzde kültürel, etnik, dil, din ve sosyo-ekonomik statü açısından farklılıklara sahip tüm bireyleri kapsayıcı eğitim anlayışı çerçevesinde bir arada eğitmenin en etkili yol olacağı düşünülmektedir.

Dışlanma ve ayrışmanın artması riskine ek olarak, farklı özelliklere sahip öğrenci gruplarının her birisine yönelik okul ya da programların geliştirilmesi ekonomik olarak da maliyetli olacaktır. Bu bağlamda, kapsayıcı eğitim tüm öğrencilere daha az maliyetle nitelikli eğitim sağlamanın yolu olarak görülmektedir. Bu demektir ki kapsayıcı eğitimin ekonomik gerekçesi bulunmaktadır.

Kapsayıcı eğitimin eğitimsel gerekçesi nedir?

Kapsayıcı eğitimin bir diğer faydasının da öğrencilerin akademik performansını geliştirme konusunda olduğu düşünülmektedir. Çeşitli farklılıklara sahip öğrencilere, bir arada nitelikli eğitim sağlamaya çabalayan okullar, bireysel ihtiyaçlara cevap verebilecek öğretim yöntemleri geliştirmek zorunda olacak, böylece bütün öğrencilerin öğrenmeleri olumlu yönde etkilenecektir. Bu durum kapsayıcı eğitimin eğitimsel gerekçesi olarak gösterilmektedir. PISA gibi uluslararası sınavlarda yüksek başarı gösteren ülkelerin okulları arasındaki eşitsizliğin en az düzeyde olduğu ve bireylere sosyo-ekonomik statülerinden bağımsız olarak eşit eğitim/öğrenme ortamlarından faydalanma imkânı sağlandığı görülmektedir.

Kapsayıcı eğitimin sosyal gerekçesi nedir?

Herkesin aynı ortamda eğitim aldığı kapsayıcı okulların, öğrencilerin farklılıklara karşı daha olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olarak daha adil ve ayrımcı olmayan bir toplum oluşumuna katkıda bulunacağı genel kabul görmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kapsayıcı eğitimin toplumlarda kaynaşma, birlikte yaşama ve farklılıkların zenginlik oluşturduğu yönündeki duyguları ortaya çıkarma açısından önemli etkiler yapacağı söylenebilir. Nitekim Salamanca Bildirisi ve Eylem Çerçevesi'nin (1994) 2. maddesinde "Kapsayıcı eğitim oryantasyonuna sahip okulların ayrımcılıkla mücadele edilmesi, herkesi hoş karşılayan ve kabul eden bir toplumun oluşturulması ve herkesin eğitim alma hakkına erişebilmesi" bakımından en etkili araç olduğu belirtilmiştir. UNESCO (2001) bu durumu, kapsayıcı eğitimin sosyal gerekçesi olarak izah etmektedir.

Kapsayıcı eğitimin hukuki gerekçesi nedir?

Çocuk hakları ile ilgili temel uluslararası düzenlemelere bakıldığında; Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin (1989) I. kısım 1. maddesinde yer alan çocuk tanımına göre "Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır". Çocukluk dönemi kendinden sonraki gençlik ve yetişkinlik döneminin önemli bir belirleyicisi olarak aile içi ve dışı ilişkilere şekil veren, mesleki kararların belirmeye başladığı, sevgi

ve nefret gibi temel duyguların olduğu, çevre ve bireyin kendisi hakkında genel yargılarının belirginleştiği bir dönem olarak önem arz etmektedir. Bundan dolayı söz konusu bildirgede çocukların eğitim haklarına ve almaları gereken eğitimin içeriğine dair detaylı bilgilere yer verilmiştir. Nitekim 28.

maddede eğitim imkânlarından toplum içerisindeki tüm çocukların eşit derecede

faaydalanabilmelerine, 23. maddede özellikle engelli çocukların eğitime erişimlerinin sağlanması gerektiğine işaret edilmektedir.(Convention of the Rights of the Child, 1989).

UNESCO (2005)'ya göre eğitimde hak temelli yaklaşımın üç temel prensibi bulunmaktadır:

Bedava ve zorunlu eğitime her bireyin erişebilmesi,

Eşitlik, kapsayıcı eğitime dâhil olma ve ayrımcılık yapılmaması, Kaliteli eğitim, içerik ve süreçlere erişim hakkı.

KAPSAYICILIK VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

Entegrasyon: Dezavantajlı öğrencilerin genel okulların standart gereksinimlerini karşılayabildikleri sürece bu okullara dâhil edilmeleri durumudur. Öğrencilerin bireysel farklılıkları yeterince göz önüne alınmadığı için bu durumdaki dezavantajlı öğrenciler çoğu zaman diğer öğrencilerle eşit haklardan faydalanamazlar.

Ayrımcılık: Dezavantajlı öğrencilerin akranları ile birlikte genel okullar yerine kendilerine yönelik olarak hazırlanmış mekânlarda eğitim görmeleri durumudur. Genel okullar içerisinde farklı sınıflarda eğitim verilmesi de bu kapsamda değerlendirilebilir.

KAPSAYICILIK VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

Dışlama: Öğrencilerin doğrudan ya da dolaylı olarak eğitim almalarının engellenmesi ya da eğitime erişim haklarının yok sayılması durumudur.

Kapsayıcılık: Okullarda dezavantajlı öğrencilerin önündeki engelleri kaldırmak için içeriğin, öğretim yöntem ve tekniklerinin, stratejilerin vb. sistematik bir reform anlayışı çerçevesinde geliştirilmesi durumudur. Böylece tüm öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda katılımcı, eşit ve adaletli bir öğrenme deneyimi sunmak amaçlanır.

EĞİTİMDE KAPSAYICILIĞA ÖRNEK BİR YAKLAŞIM

8. sınıf öğrencisi olan Faruk fiziksel engelinden dolayı tekerlekli sandalye kullanmaktadır.

Ortaokul yılları boyunca Faruk'un derslerine giren üç farklı beden eğitimi öğretmeni aşağıdaki yöntemleri izlemişlerdir.

- Birinci öğretmen beden eğitimi dersinde tüm sınıfı bahçeye çıkarmakta, Faruk'u ise sınıf içerisinde pencereye yaklaştırarak arkadaşlarını izlemesini sağlamaktadır.
- İkinci öğretmen dersler sırasında Faruk'u da bahçeye çıkarmakta ve her hafta başka bir arkadaşını görevlendirerek Faruk'la ayrı bir yerde oyun oynamalarını sağlamaktadır.
- Üçüncü öğretmen ise beden eğitimi dersindeki etkinlikler sırasında Faruk'a kendi bireysel özelliklerine uygun roller vererek grup ile birlikte bulunmasını desteklemektedir. Örneğin, hentbol oynanırken kaleci olmasını istemekte, voleybol etkinliğinde ise bir masanın üzerine tekerlekli sandalyesi ile birlikte koyarak hakemlik yapmasını sağlamaktadır.

Birinci yaklaşımda öğrenci eğitim sistemine entegre edilmiş ancak diğer öğrenciler ile aynı özelliklere sahip olmamasından dolayı ilgili ders özelinde eğitim hakkında mahrum bırakılmış. Dolayısıyla eğitim sistemi açısından bakıldığında entegrasyon, öğrenme ortamı açısından bakıldığında ise bir dışlama söz konusu.

İkinci durumda yine eğitim sistemi açısından bakıldığında öğrencinin eğitim sistemine entegre edildiği görülüyor. Öğrenme ortamı değerlendirildiğinde ise öğrencinin eğitim hakkında mahrum bırakılmadığı ancak özel durumundan dolayı ayrı bir ortamda eğitim aldığı görülüyor. Bu durumda öğrenme ortamı açısından ayrımcılık denebilir.

Son durumun ise öğrencinin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak diğer öğrencilerle ortak öğrenme ortamında aktif olarak yer almasının sağlanması açısından kapsayıcılık olarak değerlendirilebileceği vurgulanır.

Kapsayıcılık (Farklı ihtiyaçlara ve özelliklere sahip öğrencilerin aynı ortamda farklı etkinlikler yapılan, bireysel farklılıkların dikkate alındığı bir sınıf ortamı olduğu için)

Kapsayıcılık

Kapsayıcılık (Özel gereksinimi olan bir çocuğun normal gelişim gösteren çocuklarla aynı ortamda eğitim aldığı, aynı zamanda aktif katılım gösterdiği için)

Kapsayıcılık

Bu fotoğraflarla ilgili kesin bir cevap yoktur;

Örneğin, tekerlekli sandalyede bulunan öğrencinin aynı okul içerisinde diğer öğrencilere baktığı kabul edilirse entegrasyon, okula devam etmiyor da öğrencilere uzaktan bakıyor ise dışlama doğru cevap olacaktır.

Cevabımız eğitim sistemi açısından değerlendirdiğimizde farklı, öğrenme ortamı açısından değerlendirdiğimizde farklı olabilir. Benzer şekilde, 6. fotoğrafta yer alan down sendromlu öğrenci eğer normal gelişim gösteren çocuklar ile aynı sınıfta ise, ön sıralarda oturduğu ve derse aktif katılım gösterdiği için bu durum kapsayıcı eğitime örnek verilebilir.

Ya da burası bir özel eğitim sınıfı ise ve sınıfın tamamı özel gereksinimli öğrencilerden oluşmakta ise bu durum sistem açısından ayrımcılığa örnek olabilir.

KAPSAYICI ÖĞRENME ORTAMLARI

Kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için yapılması gerekenler nelerdir?

Güvenli okul ve sınıf ortamı oluşturulmalı

Her bireyi kabul eden bir sınıf atmosferi oluşturulmalı

Farklılıklara saygı duyulmalı

Demokratik tutum sergilemeli

Sınıf demokratik şekilde yönetilmeli

Öğrencilerin içsel motivasyonu arttırılmalı

Öğrencilerde aidiyet duygusu oluşturulmalı

Öğrencilerin okula ve sınıfa uyumu sağlanmalı

Öğrencilere birey olarak değer verilmeli ve tanınmalı

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerine değer verilmeli

Bireylerin duygularını ifade etmelerine imkan tanınmalı

Öğrenciler arasında etkili sözlü-sözsüz iletişim sağlanmalı

Sağlıklı bir öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişimi sağlanmalı

Hijyenik bir öğretim ortamı sağlanmalı

İlgi çekici bir sınıf ortamı oluşturulmalı

Sınıfın fiziksel özellikleri geliştirilerek iyileştirilmeli

Aktif öğrenme ortamı oluşturulmalı

İşbirlikçi öğrenme ortamı oluşturulmalı

Öğrenme ortamı olarak çevresel kaynaklardan yararlanılmalı

Farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş yöntem ve teknikler kullanılmalı

Bilginin öğrenciler tarafından yapılandırılması sağlanmalı

“Kapsayıcı bir öğrenme ortamının sınıf yönetiminden, fiziksel koşullara ve psiko-sosyal desteğe uzanan çok çeşitli bileşenleri” vardır.

Elimizdeki imkanlar ne olursa olsun kendi sınıflarımızı ve okullarımızı kapsayıcı eğitim için düzenlemeye çabalayabiliriz. Bu bağlamda işe fiziksel düzenlemeler ile başlanabilir. Her öğretmenin ve okul yöneticisinin bu konuda bir yeteneği ve çabası olduğu bir gerçek. Önemli olan eksikliklerin farkına ve gereksinimine varmak, harekete geçmektir.”

GÜVENLİ VE DESTEKLEYİCİ BİR OKULUN GEREKLİLİĞİ

Güvenli okul nedir?

Güvenli bir okul, eğitim-öğretim faaliyetlerinin korkudan, şiddetten ve endişeden arınmış, keyifli bir ortamda gerçekleştirilebileceği bir mekândır. Böyle bir ortam, her öğrencinin kendisini özel ve kabul edilmiş hissettiği bir eğitim iklimi sağlar. güven ortamı oluşmuş okul; zorbalıktan uzak, davranış beklentilerinin açık bir şekilde ifade edildiği ve öğrencileri destekleyen okullardır.

Psiko-sosyal açıdan kapsayıcı bir öğrenme ortamı nasıl oluşturulabilir?

Psiko-sosyal açıdan kapsayıcı bir öğrenme ortamının oluşturulabilmesi için öncelikle öğrencilerimizin ihtiyaçlarının tespit edilmesi gerekir. Bu amaçla birçok tanılayıcı değerlendirme aracı işe koşulabilir.

Kapsayıcı öğrenme ortamları, duygu ve düşüncelerin dikkate alındığı ortamlardır.

Öğrencilerimize ilgi gösterebilmek için öncelikle onların duygu ve düşüncelerini iyi tanımak gerekir.”

Kapsayıcı öğrenme ortamları öğrencileri psiko-sosyal açıdan desteklemelidir.

Öğrenmenin öncül şartı motivasyondur.

Sahip olduğu dezavantajlar nedeniyle psiko-sosyal açıdan sorunları olan öğrenciler öğrenmeye yeterince güdülenmeyeceklerdir.

Kapsayıcı bir eğitmenin öğrencileriyle ilişkilerinde dikkat etmesi gerekenler nelerdir?

1. Bağ kurmak,
2. İçsel motivasyon sağlamak,
3. Süreç değerlendirmesine ağırlık vermek,

4. Yapıcı geri bildirim vermek,
5. Sevgi ve saygı çerçevesinde iletişim kurmak
6. “Bu listede belki de en önemli madde ‘bağ kurmak’tır. Çünkü herşey bununla başlar.
7. Öğrencilerimizle bağ kurmak için neler yapmalıyız?
8. Onların yaşamış olduğu bir sorunla ilgili sizin başınıza gelmiş bir anınızı anlatmanız sizin tarafınızdan anlaşıldıkları hissini oluşturur. Çünkü insanlar kendi kültürlerinden ya da benzer yaşam deneyimlerinden gelmiş insanlarla çok daha kolay etkileşime geçerler.
9. Ders sonrasında sınıfı hemen terk etmeyip onlarla biraz daha zaman geçirmek,
10. Oyun oynarken öğrencilerinizin oyunlarına dahil olmak,
11. Kantinde öğrencilerle çay içmek gibi”

PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR

Öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenebilmeleri için hangi psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekir?

Öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenebilmeleri için bazı temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekir: Güç: Bireyin kişisel gelişmesini ifade eder. Bunun için de bireyin bilgi ve beceri kazanması, yaşam kalitesini arttırmaya çalışması, başarıya yönelmesi ve kendini değerli hissetmesi bulunur.

Ait olma: Bireyin içinde bulunduğu aile başta olmak üzere, akran, sosyal çevre ve toplum ile uyumlu bir biçimde yaşaması için gerekli olan sevgiyi alması ve gösterebilmesidir. Birey içinde bulunduğu sosyal sistemdeki ilişki ve iletişim ağının bir parçası olduğunu hissederek ait olma duygusunu giderebilmektedir.

Hayatta kalma/güvenlik: Tüm insanlar temel yaşam gereksinimlerinden mahrum yaşayamazlar. Bunlar barınma, beslenme ve güvenlik gibi faktörleri içerir. Öğrenciler öğrenmeye karşı motivasyonları açısından değerlendirildiğinde örneğin güvenlik farklı şekilde ele alınabilir. Belirli bir özelliğinden dolayı okulda zorbalığa uğrayan bir çocuk için okul güvenli bir yer olmaktan çıkacaktır.

Özgürlük: Bireyin karar vermesi, hareket edebilmesi ve sağlıklı tercihler yapabilecek olgunluğa erişmesini sağlar. Özgürlük, bireyin içinden geldiği gibi davranması ve hayatının kontrolünün mümkün olduğunca elinde olduğu duygusunu yaşamasıdır.

Eğlence: Eğlence ihtiyacı oyun, eğlenme ve öğrenmeyi içerir. Çocuklar için iş birliğini ve diğerleriyle geçinmeyi öğrenmesini sağlar. Stresin azaltılması, yaratıcılığın ortaya çıkarılması ve kişilerarası ilişkilerin kurulmasına da olanak sağlar.

Farklı özelliklere sahip öğrencilerden oluşan sınıflarda sadece anlatım yöntemi yeterlidir?

Anlatım yöntemiyle ders işlendiğinde öğretmenin anlattığı ile öğrencilerin anladıkları arasındaki büyük farklar olabilir.

Anlatım yöntemiyle ders işlendiğinde öğretmen ile ortak yaşantıları daha çok olan ya da daha hızlı öğrenen kişiler derslerde daha iyi bir ürün ortaya koyarlarken, sınıfın çoğunluğu anlatılan dersten oldukça farklı ürünler ortaya çıkartır.

Farklı özelliklere sahip öğrencilerden oluşan sınıflarda etkili bir öğrenme-öğretme sürecinin yaşanabilmesi için eğitimcilerin çok sık kullandığı anlatım ve soru-cevap yöntemleri yeterli değildir. Kapsayıcı bir öğretim için farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının benimsenmesi gerekir.

FARKLIlaştırILMIŞ BİR DERS NASIL PLANLANIR?

Öğrenme-öğretme sürecini bir sistem yaklaşımı içinde ele alacak olursak bu sistemi aşağıdaki şekilde ifade edebiliriz.

FARKLIlaştırILMIŞ BİR DERS NASIL PLANLANIR?

Farklılaştırılmış öğretim öğrencilere süreçte kazandırılacak hususlar ve bunların nasıl değerlendirileceği ile ilgilidir.

Buna göre farklılaştırma aşağıda belirtilen üç temel bileşen bağlamında gerçekleştirilebilir.

Farklılaştırma,

İçerik: öğretilecek konu ve kavramlar,

Ders süreci: öğretim için kullanılacak yöntem ve teknikler,

Değerlendirme: bilgi ve beceri gelişimini takip etmede kullanılacak araç ve yöntemler.

Farklılaştırılmış öğretimde öğrenciler için içeriği farklılaştırma yöntemi nasıl uygulanır?

İçeriği farklılaştırma en basit şekliyle sınıfta işlenen konuyu hâlihazırda bilen ya da daha hızlı öğrenen öğrenciler ile daha az bilen ya da yavaş öğrenen öğrencilere yönelik aynı kaynağı kullanmamayı gerektirir. Buna göre örneğin, alt düzey öğrenciler için sizin hazırladığınız konuyu basitçe ele alan bir çalışma yaprağı ya da ders kitabı kullanırken, üst düzey öğrenciler için daha geniş bilgilerin yer aldığı başka bir kaynak kullanılabilir.

Farklılaştırılmış öğretimde öğrenciler için ders sürecinin farklılaştırılması yöntemi nasıl uygulanır?

Ders sürecinin farklılaştırılması temel olarak etkinliklerin farklılaştırılması esasına dayanır. Örneğin yavaş öğrenen öğrenciler derste ders kitabındaki konuyu okuduktan sonra metnin ana fikrini ortaya çıkaracak bilgi ve kavrama düzeyindeki bazı sorulara cevap verirken, hızlı öğrenen öğrenciler aynı ders kitabını kullanarak konu ile ilgili bir analiz basamağında bir etkinlik gerçekleştirebilirler. Örneğin bir kavram haritası yapabilirler.

Farklılaştırılmış öğretimde öğrenciler için değerlendirmenin farklılaştırılması yöntemi nasıl uygulanır?

Değerlendirmenin farklılaştırılması öğrencilerin ne öğrendiklerini ölçmek amacıyla farklı araçların kullanılmasını gerektirir. Örneğin, kavrama düzeyinde öğrenme gerçekleştiren yavaş öğrenen öğrencilerden ders sonunda konu ile ilgili özet yazmaları istenirken, hızlı öğrenen öğrencilerden konuyla ilgili eleştirel kısa bir gazete makalesi yazmaları istenebilir.

FARKLILAŞTIRMA STRATEJİLERİ

İçerik ders süreci değerlendirme

İçerik ders süreci değerlendirme

İçerik ders süreci değerlendirme

İçerik ders süreci değerlendirme

Ders içeriği ve ders süreci farklılaştırılmış sadece ders etkinlikleri farklılaştırılmış hem içerik, hem etkinlikler

hem de değerlendirme araçları farklılaştırılmıştır. etkinlikler ile değerlendirme farklılaştırılmıştır.

Buradaki birinci şekilde öğretmen içeriği ve ders sürecini farklılaştırarak sınıftaki tüm öğrencilere aynı değerlendirme aracını kullanmıştır. Örneğin, öğretmen içeriği farklılaştırmak için üç farklı kaynak hazırlamış olabilir. Seviyesi düşük öğrenciler için konuyu basitçe anlatan bir çalışma yaprağı, ortalama öğrenciler için ders kitabını ve seviyesi yüksek olan öğrenciler için ise akademik makalelerden derlediği bilgileri de içeren başka bir çalışma yaprağı. Birinci şekilde öğretmenin ders içeriğini ve etkinlikleri de farklılaştırdığı görülmektedir. Buna göre örneğin düşük seviyedeki öğrenciler çalışma yapraklarında konu ile ilgili çeşitli soruları cevaplandırırken, orta düzey öğrenciler ders kitabından hareketle konuyla ilgili bir neden sonuç analizi yapabilirler (balık kılıcı tekniğini kullanarak). Üst düzey öğrenciler ise sentez basamağında bir etkinlik gerçekleştirebilirler; buna göre kendilerine verilen daha zor çalışma yaprağındaki bilgilerden hareketle konu ile ilgili bir proje geliştirebilirler. İkinci şekilde sadece ders etkinlikleri farklılaştırılmış, üçüncü de hem içerik, hem etkinlikler hem de değerlendirme araçları farklılaştırılmıştır. Dördüncü şekilde ise etkinlikler ile değerlendirme farklılaştırılmıştır.”